

Els reptes de l'articulació territorial valenciana

La Vall d'Albaida, situació present i perspectives de futur

Daniel Alfonso Medrano

Llicenciat en Geografia per la UV
Professor de Geografia i Història a l'IES de Benigànim

Federico Soler Vayà

Llicenciat en Economia per la UV
Professor d'Administració i Finances a l'IES de Benigànim

1-Funcionalitat i situació actual de la Vall d'Albaida

La comarca valenciana de la Vall d'Albaida està formada per 34 municipis i prop de 88.000 habitants actualment. Des del punt de vista físic està ben emmarcada entre la Serra Grossa i la del Benicadell, però presenta una marcada diversitat interna en aspectes com ara l'estructura demogràfica, la qualitat de les infraestructures viàries o el dinamisme econòmic. La fràgil situació que viu actualment obliga a realitzar una anàlisi pluridisciplinària que s'allunye de posicions complaents i, per tant, que planifique la consecució de reptes profunds amb una perspectiva a mitjà i llarg termini en el context d'un món canviant i globalitzat.

1.1 -Funcionalitat i vertebració territorial

Les Comarques Centrals presenten una distribució de capitals comarcals de grandària mitjana que configuren al seu voltant una sèrie d'àrees d'influència que arriben a competir entre elles en quant a l'atracció de potencials usuaris de serveis o clients de les prestacions que allí s'oferten. El policentrisme conformat per Alcoi, Gandia, Ontinyent i Xàtiva es trasllada a la realitat funcional de la Vall d'Albaida, atès que se situa geogràficament equidistant d'elles i, per tant, la població es desplaça bé cap a la ciutat que es troba més pròxima o bé cap aquella que més li interessa el determinat servei que allí s'ofereix. A una escala major, la ciutat de València té un poder d'atracció molt superior al d'Alacant, situació que ve determinada perquè el Cap i Casal ofereix més possibilitats unit a que històricament ha gaudit d'unes millors comunicacions.

-Infraestructures viàries:

Les comunicacions de la Vall d'Albaida al llarg del segle XX es van articular a partir de dues grans carreteres, la N-340 en direcció nord-sud i la C-320 que unia Gandia-Ontinyent-Almansa. Les millores infraestructurals de les darreres dècades han modificat els eixos anteriors per l'Autovia Central (CV-40 i A7 del túnel de l'Olleria al Port d'Albaida) i la via ràpida CV-60 que uneix Gandia amb l'Olleria. La primera d'elles canalitza les comunicacions meridionals cap a València i Alacant, mentre que la CV-60 uneix l'interior amb la costa mediterrània i també amb

l'eix mediterrani litoral a través de la N-332 i de l'AP-7. La resta de carreteres de la comarca tenen unes característiques tècniques de rang inferior i alguns precisen de reformes urgents (especialment la CV-610 Xàtiva-Terrateig), un repte que es tractarà en aquest article.

No obstant, cal tenir present que malgrat les avantatges de gaudir d'unes modernes xarxes de transport que garantitzen la connectivitat d'un territori, el fet d'estar ubicat un municipi o una empresa junt a una bona carretera no implica necessàriament el seu dinamisme, sinò que aquesta via, en sentit contrari, pot originar un efecte túnel que facilite la connexió entre les grans ciutats però desarticule el territori rural existent entre elles.

Respecte al transport públic, actualment té un pes molt minoritari a causa de la falta d'adequació entre l'oferta i la demanda, així com per l'obsolescència d'algunes infraestructures. Destaca el ferrocarril València-Xàtiva-Alcoi, línia que compta amb 7 estacions i baixadors a la Vall Blanca. L'any 2017 es dugueren a terme unes obres mínimes de manteniment de caràcter urgent, una llavada de cara que va permetre continuar prestant el servei amb més seguretat però que no va modificar el traçat decimonònic -incomplint els diversos projectes publicats-, ni tampoc va incrementar la freqüència de pas ni va reduir el temps de viatge. El transport de mercaderies ferroviari es va clausurar l'any 1989 amb el tancament de l'estació d'Ontinyent. Per tant, el progressiu abandonament de la línia ha impulsat a nombrosos valldalbaidins a utilitzar les estacions de rodalies de la Costera o la de Gandia, creant un cercle viciós en quant al seu ús. El transport públic amb autobús compta actualment amb poques línies regulars, situació determinada per la generalització dels vehicles privats, així com per la gran quantitat de parades que relentitzen els trajectes i per la reducció de les subvencions públiques a les empreses que presten aquest servei deficitari. Com a resultat trobem que a molts dels municipis de la comarca no es disposa de transport públic, situació que dificulta la mobilitat dels seus habitants, principalment els de major edat.

1.2 -Població

La població de la Vall d'Albaida va mantenir una tendència ascendent fins assolir el seu màxim històric l'any 2010 amb 93.507 habitants, quan la forta crisi econòmica es va traslladar a la demografia i la comarca va iniciar una tendència de decreixement¹ (Veure Annex 1). De fet, entre els anys 2010 i el 2016 van perdre 5.172 habitants i només 4 municipis van tindre un resultat positiu. Aquesta situació està provocada per un saldo natural negatiu amb major quantitat de defuncions que de naixements, així com per un degoteig emigratori que és encara més greu si comptem que un destacat percentatge es tracta d'una fugida de cervells per part de joves valldalbaidins que normalment troben oportunitats professionals adaptades al seu perfil més enllà de les nostres fronteres, sent la Vall d'Albaida una exportadora de matèria gris. De fet l'any 2016 la comarca va tindre un saldo migratori de -231 persones: -213 al territori valencià, -61 a una altra autonomia i 44 estrangers i als centres educatius és tan notori el descens de matriculació que competeixen entre ells per atraure alumnat.

Podem concloure que conflueixen diversos processos demogràfics, en primer lloc un marcat envelliment, també un increment de la mortalitat i un balanç migratori negatiu al qual les persones que marxen solen tenir un nivell formatiu més elevat que el d'aquells nouvinguts que s'empadronen a la comarca. Aquesta situació genera un cercle viciós que resta dinamisme des del punt de vista econòmic i social.

¹ ALFONSO MEDRANO, Daniel "Els efectes demogràfics de la crisi actual a la Vall d'Albaida" Dins d'*Actes del IV Congrés d'Estudis de la Vall Albaida-2014*. Ed. IEVA.

1.3 -Economia i sectors productius

L'economia és l'eix central que determina la situació d'un territori, per tant s'analitzaran breument els distints sectors productius en el context comarcal.

L'agricultura ha sigut tradicionalment l'activitat central de bona part dels municipis comarcals. Els cultius mediterranis de secà com són l'olivera, els cereals, els ametlers i el raïm de taula i de vi es complementaven amb menuts horts per a l'autoconsum. A partir dels anys 60, l'agricultura va potenciar noves plantacions de fruiters d'os (albercoquers, bresquilleres) i més recentment es van introduir amb força els cítrics a les zones d'altitud intermitja on les temperatures ho permeten. Aquesta modificació de cultius ha anat acompanyada per una intensa mecanització i transformació de les parcel·les, així com per una extensió del regadiu per degoteig a partir de pous que en èpoques de sequera ha fet trontollar el nivell freàtic. Malgrat tot, la modernització no ha aparellat ni una dignificació de les rendes agràries ni el relleu generacional, per tant nombroses terres de cultiu s'han vist abandonades, incrementant a més a més el risc d'incendis forestals o la proliferació de plagues com l'actual de conills. Dins d'aquest context, algunes iniciatives han resultat positives com ara l'agricultura ecològica de Carrícola, les almàsseres de Beniatjar i Quatretonda, els cellers de vi dels Alforins o determinades cooperatives agrícoles, encara que en ocasions han tingut una gestió poc encertada. La ramaderia té un pes testimonial, granges que es localitzen especialment a la zona de Llutxent i Pinet.

En la segona meitat del segle XX algunes localitats potenciaren les indústries dels sectors del tèxtil, el vidre i posteriorment el plàstic. En general s'ha tractat d'empreses madures, intensives en mà d'obra poc qualificada, amb salaris baixos i amb una escassa inversió en R+D+I. El descens de la seua competitivitat es va pal·liar amb un elevat índex de treball submergit, al qual se li va unir posteriorment la deslocalització de la producció cap a països emergents més competitius. A pesar dels esforços realitzats, entre d'altres per ATEVAL, la crisi iniciada en 2008 ha abocat a nombres empreses al tancament o a simplement comercialitzar els productes importats.

No obstant, les xifres demostren que, a pesar de la crisi econòmica general i del sector en particular, el tèxtil continua sent el motor de econòmic de la Vall (principalment en la vessant occidental). Encara que durant els darrers anys el sector ha perdut treballadors, xifra de negoci i nombre d'empreses, de les 886 empreses industrials que hi havia a la comarca a finals de 2016, prop de 438 es dedicaven al sector tèxtil, representant el 43% del conjunt del clúster que formen les comarques del Comtat, l'Alcoià i la mateixa Vall d'Albaida, amb una xifra de negoci que superava 325 milions d'euros².

Així doncs, les rendes generades pel sector es veuen reflectides en la població dels municipis on aquest té major importància. Localitats com ara Ontinyent, Agullent, Albaida, Bocairent o Aiello de Malferit, on el tèxtil és l'activitat principal, presenten rendes brutes per habitant superiors a altres municipis de la comarca (veure Annex 2). No obstant això, aquestes rendes són inferiors a la mitjana de la província, del conjunt de la Comunitat Valenciana i de la resta d'Espanya, amb la qual cosa es demostra el que s'ha comentat anteriorment al voltant del sector i l'escàs valor afegit dels seus productes.

Pel que respecta a altres activitats econòmiques a la comarca, a les localitats del Palomar, Benigànim, Montaverner, Alfarrasí, l'Olleria o Guadasséquies té una major importància el sector del plàstic, i en menor mesura el vidre que ha quedat testimonial. En els municipis del sud i la vessant oriental l'agricultura segueix sent el sustent de moltes famílies amb nombroses cooperatives agràries com les de Bèlgida, Llutxent-Otos, la Pobla del Duc o les almàsseres de Beniatjar i Quatretonda entre d'altres, que han permés desenvolupar activitats terciàries al seu

² Dades obtingudes de l'Estudi de l'impacte econòmic de la indústria tèxtil en les comarques de La Vall d'Albaida, el Comtat i l'Alcoià elaborat per PATECO-Oficina de Comerç i Territori.

voltant. Es dona la paradoxa que són precisament aquests municipis i els dels seus voltants els que presenten les menors taxes d'atur del conjunt de la comarca (en part degut a que l'envelliment redueix la població activa) però per contra també tenen rendes per càpita menors que els municipis on la indústria és més important (veure Annex 2). Cal destacar la importància del sector de la construcció, ja que als obrers se'ls uneixen altres empreses derivades com ara les de fabricació de materials (ceràmica a Aiello de Rugat i Castelló o bigues a Benigànim), diversos tallers de portes metàl·liques i de fusteria, als que cal sumar nombrosos establiments de comercialització de productes de construcció.

La comarca presenta, per tant, dos parts ben diferenciades, la part occidental més industrialitzada, amb rendes més elevades, on s'ubiquen els municipis on el tèxtil, i en menor mesura el plàstic i el vidre, tenen una importància fonamental, i una part oriental amb menys indústria, on l'agricultura continua sent una activitat econòmica important, agrupada al voltant de les cooperatives agràries, amb menors nivells de renda però on l'atur també presenta taxes més baixes. A més, el sector nord-est s'ha vist afectat per unes vies de comunicació obsoletes que li han restat competitivitat.

En quant al sector serveis a la comarca destaca pel seu escàs pes. Tal i com s'ha indicat al punt 1.1, l'Enciclopèdia de les Comarques Valencianes "la integració comercial dels pobles de la vall és més aviat escassa. La perfecció topogràfica de la comarca i la important vertebració industrial de la seua banda centro-occidental, el quadrilàter Albaida-Benigànim-l'Olleria-Ontinyent, no lleva el fet que la Vall d'Albaida siga un espai desvertebrat pel que fa a les activitats comercials i de servicis³".

Si al territori valencià el sector serveis dona treball a prop del 70% de la població, la Vall d'Albaida sofreix una marcada infradotació. La mancança de serveis estratègics provoca que els veïns s'hagen de desplaçar fins la Delegació d'Hisenda de referència que es troba a Xàtiva, als hospitals públics de Xàtiva i Gandia (el d'Ontinyent actual té escasses dimensions) o als principals centres comercials a les ciutats anomenades i d'Alcoi, ja que Ontinyent no exerceix com a capital comarcal prestadora d'aquests serveis i el màxim exponent de la seua realitat el trobem en l'escàs dinamisme que presenta el centre comercial El Teler. Tot i que de la ciutat cal destacar la importància simbòlica i estratègica de Caixa Ontinyent, entitat que va sobreviure a la reestructuració bancària de la darrera dècada.

Per tant, aquesta realitat provoca que a la comarca hi haja una menor quantitat d'empreses i de treballadors, de funcionaris amb major nivell de renda, o d'empresaris dedicats al sector terciari, amb la conseqüent falta d'oportunitats per als joves. Tot i que hi han hagut algunes iniciatives positives com ara la creació de la seua universitària d'Ontinyent amb la corresponent dinamització del mercat immobiliari i comercial a la ciutat.

Per tancar aquest apartat, cal destacar, de forma especial, l'aposta pel turisme rural. Un sector en el que s'han invertit quantiosos recursos i esforços per atraure potencials clients de nivell adquisitiu mitjà. En les últimes dècades s'han rehabilitat paratges naturals i monuments al mateix temps que s'han creat hotels i restaurants unint la iniciativa privada amb les subvencions públiques com ara les provinents dels fons europeus FEADER sota les iniciatives LEADER-PRODER. Així a la Vall d'Albaida es poden trobar: 7 fortaleses històriques; 12 museus, entre els que destaca el Museu Internacional de Titelles d'Albaida; localitats amb conjunts històric-artístics com la Vila de Bocairent; paratges naturals protegits com l'Ombria del Benicadell; Parcs Naturals com la Serra Mariola i festes declarades bé d'interés cultural com els moros i cristians d'Ontinyent.

Amb tot açò, la Mancomunitat de la Municipis organitza anualment programes de dinamització com "Obrim les portes de la Vall" i la percepció de la societat valldalbaidina s'ha

³ SOLER, A *Enciclopèdia de les Comarques Valencianes - Volum 5*. Ed. Foro Ediciones 1996

tornat receptiva cap a un turisme alternatiu al de sol i platja i que posa en valor el patrimoni dels respectius pobles. Com a resultat trobem que el turisme, en municipis com Bocairent, Otos o Carrícola, s'ha convertit en un complement a l'economia local que ha generat empreses especialitzades al temps que potencia les vendes del comerç i de la restauració local.

2-Visió de futur: tendències i propostes

L'anàlisi de la situació actual de la Vall d'Albaida malauradament no es mostra optimista, de forma que la concreció de tendències i estratègies per al futur és una tasca complexa i marcada per una lògica incertesa. No obstant, hi ha una sèrie d'actuacions necessàries que cal dur a terme per mantenir el dinamisme econòmic i social de la comarca, així com per tal de reduir les debilitats actuals i incrementar-ne la seua competitivitat.

2.1 -Funcionalitat i vertebració territorial

La vertebració territorial és un factor clau per competir en el marc de la globalització. És imprescindible que es produisca una visió integrada de la realitat i dels reptes que es plantegen i, per tant, que els municipis i els empresaris establisquen polítiques de cooperació en lloc d'utilitzar els recursos per competir entre els mateixos veïns.

La coordinació entre els diferents agents i territoris resulta fonamental per establir estratègies conjuntes. Trobem l'exemple d'ATEVAL, associació ubicada a Ontinyent, que aglutina les reivindicacions i accions de la indústria tèxtil. Cal tenir en compte que l'escala de coordinació entre territoris pot ser la valldalbaidina en alguns aspectes, la de les Comarques Centrals en altres o entre diversos municipis limítrofs en qüestions com els serveis turístics.

Entre les mesures per potenciar el dinamisme i el benestar del territori, les iniciatives culturals són fonamentals per crear una consciència de col·lectivitat. Afortunadament la comarca compta amb un important teixit associatiu format per l'Institut d'Estudis de la Vall d'Albaida, el projecte Trèvol per a la integració de les persones discapacitades o l'Escola Comarcal de Música entre molts altres.

-Millora d'infraestructures viàries:

Carreteres

Són diverses les reformes que precisen les carreteres de la comarca, de les que en destaquem quatre que resulten més estratègiques pel seu impacte supramunicipal. En primer lloc la finalització del desdoblament de la CV-60, la qual està preparada per ser autovia des del túnel de l'Olleria però únicament s'han finalitzat les obres entre Palma de Gandia i Terrateig. A més, d'aquesta via cal que siga construït a la Safor el tram final entre Beniflà i Oliva amb el seu enllaç amb l'autopista litoral AP-7, la qual està previst que l'any 2019 deixi de ser de peatge.

La segona reivindicació històrica és l'adequació de la CV-610 entre Terrateig i el Genovés, atès que municipis com Llutxent i Quatretonda veuen sèriament dificultat el trànsit de les seues empreses i veïns. Respecte a la CV-611 ha estat reformada però falta la circumval·lació de la Pobra del Duc. Un tram inferior als 2 km. que facilitaria les comunicacions interiors de la comarca, beneficiant especialment a Benigànim. Finalment, cal fer referència a la CV-80 que connecta Ontinyent amb Villena. La qual ja va ser reformada fa unes dècades però ha quedat insuficient per canalitzar el seu volum de trànsit actual, si bé és cert que es va plantejar construir una autovia Muro-Villena a través de la Valleta d'Agres que formava part d'un grandios

projecte per facilitar la connexió entre Madrid i Benidorm, obra que no va tenir finançament iva comptar amb una forta oposició veïnal al·legant l'impacte ambiental de l'obra.

A més de les millores a les carreteres, també cal destacar la necessària reforma integral del ferrocarril Xàtiva-Alcoi. Aquesta actuació es tracta d'una promesa electoral llargament incomplida de la qual solament s'han realitzat menudes intervencions d'urgència, tot i que diversos estudis assenyalen que si la línia es modernitzara podria triplicar el volum actual d'usuaris. A més, la creació d'una mínima xarxa de transport públic per carretera és bàsica per garantir la mobilitat, especialment als municipis més menuts de la comarca que actualment no compten amb aquest servei i on habita molta gent major que tampoc compta amb vehicle privat.

Connexió amb el Corredor Mediterrani a Xàtiva

Una de les principals mancances de la comarca en quant a infraestructures és, com s'ha comentat abans, la falta d'una connexió ferroviària de mercaderies que obliga a les empreses de la Vall d'Albaida a recórrer als serveis de les empreses de transport per carretera. Per aquesta raó, el futur Corredor Mediterrani és converteix en una oportunitat que s'ha d'aprofitar atés la bona comunicació amb Xàtiva a través de l'A-7.

La qüestió és fonamental per al desenvolupament econòmic i la competitivitat però ho és més tenint en compte que la Vall d'Albaida presenta una gran indústria exportadora. De fet, el municipi d'Ontinyent és el seté en nombre d'empreses exportadores de la província amb 89 empreses. En conjunt, a la comarca hi ha al voltant de 120 empreses del sector tèxtil que exporten els seus productes, prop de 40 del sector agroalimentari i unes 20 del sector del plàstic.

Actualment aquestes empreses envien els seus productes per carretera fins el Port de València, en el millor dels casos, o directament fins els llocs de destinació a la resta d'Europa. Així doncs, la posada en funcionament del Corredor Mediterrani permetrà reduir els costos de transport, millorar la competitivitat i reduir els temps d'enviament.

2.2 Població

Un altre dels problemes importants que afecta al conjunt dels municipis de la comarca és la fugida de joves qualificats. La inexistència d'un sector serveis desenvolupat i una indústria avançada tecnològicament, amb activitats capaces d'atraure el talent, obliga a molts dels joves formats a buscar oportunitats de treball a altres comarques veïnes i, majoritàriament, a la ciutat de València.

Com s'ha comentat, els darrers anys s'ha instaurat i modernitzat el campus de la Universitat de València a Ontinyent, en el que es poden cursar quatre graus universitaris: GADE, Magisteri infantil, Infermeria i Ciències de l'Activitat Física i l'Esport. Açò ha permès crear una xicoteta zona universitària a la ciutat i dinamitzar així el barri en el que s'ubica, però cap dels graus té una estreta relació amb la indústria principal de la comarca o amb potencials activitats econòmiques. Per posar un exemple, el Campus de la Universitat Politècnica de València a la localitat d'Alcoi, ofereix quatre graus universitaris i altres tants màsters, especialitzats la majoria d'ells en el sector tèxtil, el disseny industrial, la indústria química o la informàtica.

Així doncs, per tal de mantenir la població a la comarca, i principalment aquells joves formats, és necessari prendre mesures que atraguen el talent. Sense el desenvolupament d'activitats econòmiques potents, capaces de crear llocs de treballs qualificats, la pèrdua de joves continuarà agreujant-se. Cal fugir de la visió bucòlica de la vida als pobles i dotar-los de motius que atraguen, o almenys retinguen, la població resident.

Tot açò, unit a la tendència demogràfica negativa del conjunt de la comarca, amb més defuncions que naixements, similar a la de la resta d'Espanya, obliga a prendre mesures per part de les Administracions Públiques. Han sigut sonades campanyes d'atracció de residents com les de l'Ajuntament de Bufali que ofería treball fix i ajudes en el lloguer a aquelles famílies disposades a instal·lar-se al municipi (Las Provincias, 7/09/2015) o les de Carrícola on es facilitaven terrenys a cost zero per a la construcció de vivendes als residents. Un altre procés generalitzant radica en el progressiu abandonament d'edificis, especialment als nuclis antics, amb els conseqüents problemes tant de seguretat com de salubritat.

No obstant, aquestes mesures aïllades solament representen pegats a una situació que requereix d'una política social molt més ampla. La Generalitat Valenciana pretén d'implantar una sèrie de mesures per als municipis estipulats amb risc de despoblament. Un pla de xoc que passa per la contractació de població local per a la neteja de boscos, en segon lloc per la reducció de la bretxa digital amb el finançament d'infraestructures que porten la connexió telefònica de qualitat. Com a tercera mesura es troba un tractament fiscal que reduisca l'IRPF de la seua població i finalment un sistema de transport públic que siga sostenible.

2.3 -Economia i sectors productius

-Agricultura

L'agricultura és actualment el principal sustent econòmic de nombrosos municipis de la comarca, per tant cal que s'adapte a les noves realitats per poder seguir funcionant i incorporant joves agricultors que compten amb una renda mínima que garantitzen el seu futur. A més, no únicament cal analitzar el cultiu de la terra des del punt de vista econòmic sinó també des de la perspectiva ambiental seguint les directrius europees, així com respecte al manteniment de la població als nuclis més rurals.

Són diversos els camins que pot seguir el sector. Un d'ells és potenciar l'agricultura ecològica, en la qual destaca l'exemple pioner i consolidat de Carrícola, des d'on exporta gran part de la seua producció cap al nord d'Europa. Aquesta iniciativa s'ha estés a altres municipis com Otos on l'empresa l'Hort de la Pastanaga comercialitza els productes de diversos productors directament amb els consumidors per via telemàtica.

La producció de vi de qualitat a la zona de Fontanars dels Alforins ha tingut una repercussió important. Pel que fa a l'oli d'oliva, en nombroses ocasions s'ha venut a l'engròs a distribuïdores amb renom que, després d'etiquetar-lo, s'han beneficiat del valor del producte. Per tant, cal potenciar la qualitat, la comercialització i el màrqueting dels productes al lloc d'origen.

-Indústria

Pel que respecta al sector industrial, les empreses de la comarca dels sectors com el tèxtil, el plàstic o el vidre afronten molts reptes derivats de la globalització i la preservació del medi ambient.

Així doncs, pel que fa al tèxtil, la reestructuració del sector ja es va produir amb la liberalització del comerç a l'any 2005. L'augment de les importacions de Xina i altres països asiàtics, unit a la posterior crisi econòmica, van provocar el tancament de nombroses empreses i la destrucció de molts llocs de treball. No obstant, l'augment dels costos de fabricació al sud-est asiàtic i l'ajust de la demanda nacional, han provocat la relocalització de part de la producció a la comarca tot i que amb unes condicions laborals sovint precàries.

Les perspectives de futur per al sector passen per l'especialització en productes de major valor afegit i d'alt valor tecnològic. Cal destacar ací el naixement d'empreses de roba esportiva tècnica (LURBEL), de teixits per als automòbils (Adient Fabrics) i de teixits respectuosos amb el medi ambient (Projecte PYROS) en les quals l'Institut AITEX i COEVAL ha tingut un paper

determinant. No obstant, la majoria d'empreses segueixen apostant pel negoci tradicional del tèxtil per a la llar. Aquestes empreses han de buscar la seua supervivència en el mercat internacional, per a la qual cosa és necessari comptar amb joves qualificats, amb coneixement d'idiomes, que els permeta expandir aquests negocis.

En quant al sector del plàstic, és evident que la prohibició de les bosses als comerços ha d'obrir noves perspectives de futur per tal de reorientar aquests negocis. Un exemple són les empreses que han trobat, en els mobles de disseny de decoració interior i exterior, amb materials derivats del plàstic, una oportunitat de futur. Són diverses les empreses de la comarca que s'han especialitzat en aquest subsector del plàstic amb resultats molt positius tant en el mercat nacional com en l'estranger (VONDOM, Gandía Blasco,...). No obstant, en el cas de VONDOM, l'empresa matriu, Plastiken, ha traslladat la seu a la localitat de Beneixida, millor connectada per l'A-7.

D'altra banda també cal remarcar l'existència de tres empreses punteres a la comarca de diferents sectors, en quant a inversió en tecnologia, com són el Grup Ubesol a Atzeneta d'Albaida (dedicada als productes de neteja i la higiene personal), l'empresa Font Salem a la localitat de Salem (dedicada a l'embotellament de beguda) i Cartonajes Bernabeu a l'Olleria (dedicada al cartró). Les dos primeres comparteixen trajectòria al formar part del grup d'interproveïdors dels supermercats Mercadona i a més en el segon cas també com a proveïdor d'altres grans distribuïdors com la Cooperativa Consum o la francesa Carrefour. El que representen aquestes tres empreses, sent les que major facturació tenen en la comarca, és la necessitat de dur a terme inversions en investigació i desenvolupament per tal de créixer i mantenir la competitivitat en un món globalitzat com l'actual.

En conjunt, el sector industrial precisa d'una major inversió en R+D+I de forma que les empreses no siguin competitives a partir dels preus baixos dels seus productes amb la conseqüent precarització del treball, la qual en el futur comporta unes baixes pensions, sinó incrementant el valor afegit dels productes.

-Serveis

Com ja s'ha assenyalat, la infradotació de serveis a la comarca és una debilitat sobre la que cal actuar en diversos fronts. En primer lloc, als municipis més menuts (recordem que 20 dels 34 no superen els 1.000 habitants) cal mantenir els serveis bàsics com ara l'escola, així com una mínima prestació bancària i transport públic a més d'una connexió telefònica de qualitat. Com avantatge de la globalització trobem que el comerç electrònic ha facilitat les compres als habitants dels entorns rurals. En aquest sentit, resulta imprescindible la tasca de prestació de serveis que realitza la Mancomunitat de Municipis (arregla del fem, projecte Trèvol, gestió d'arxius, promoció turística, etc.) organisme que precisa d'una major estabilitat pressupostària i institucional per garantir el seu òptim funcionament.

En segon lloc, cal potenciar la capitalitat d'Ontinyent amb la instal·lació a la ciutat de serveis estratègiques que actuen de pol d'atracció per als habitants de l'entorn. En aquest sentit destaca l'actual construcció del nou hospital comarcal, el qual tindrà 80 llits (24 més que l'actual centre), xifra que s'allunya dels 240 del de Xàtiva ⁴. També la vila del Clariano ha de continuar apostant per incrementar la seu universitària (unida a les demandes econòmiques de la comarca), iniciativa que ha d'anar lligada a la millora de les xarxes de transport públic que faciliten l'arribada dels estudiants i a una major conscienciació urbana dels seus habitants. Tot i que la proximitat de Xàtiva dificulta que es creen noves seus, per exemple d'Hisenda.

I, finalment, l'aposta pel turisme rural ha de superar les fronteres municipals per tal de coordinar els recursos que ofereixen i promocionar-los a l'exterior de forma conjunta. Una acció

⁴ "L'hospital nou d'Ontinyent tindrà 80 llits i 5 quiròfans". Vilaweb Ontinyent, 5 de juliol de 2018.

que realitza el Departament de Turisme de la Mancomunitat però que, després a escala local, sovint les administracions actuen de forma independent i no creen paquets el suficientment atractius i complets per generar una xarxa regular d'arribada de visitants.

Algunes de les mesures al respecte, que ja han sigut proposades per altres entitats, són, per exemple: valorització del patrimoni històric i cultural dels municipis, potenciació dels productes artesans (espart, vi, oli, licors, mel,...) i la gastronomia (arròs al forn, blat picat, olla, borra, arrop, embotit, pericana,...), creació de rutes senderistes i potenciació dels esports de muntanya (BTT, trail, escalada, espeleologia,...), millora dels allotjaments turístics rurals, creació de rutes temàtiques als museus (Titelles a Albaida, Vidre a l'Olleria, tèxtil a Ontinyent, la Beata Inés a Benigànim,...) i altres com el Biodivers de Carrícola o la ruta dels rellotges de sol d'Otos, creació d'un centre de visitants al paratge protegit de l'Ombria del Benicadell, creació d'una ruta del vi dels Alforins,... Les possibilitats són molt nombroses i al respecte cal treballar per tal de revitalitzar la comarca i crear noves opcions de desenvolupament econòmic, mediambiental i sociocultural.

La consecució dels reptes precisa de la necessària coordinació entre els diferents agents i territoris, fent primar els objectius col·lectius en el context d'un món canviant i globalitzat.

BIBLIOGRAFIA

ALFONSO MEDRANO, Daniel "Els efectes demogràfics de la crisi actual a la Vall d'Albaida" Dins d'Actes del IV Congrés d'Estudis de la Vall Albaida-2014. Ed. IEVA.

Càmera Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Valencia, "Empresas exportadoras de la provincia de Valencia. Su distribución en el territorio", Octubre 2017.

Institut Universitari d'Investigacions Turístiques, Universitat d'Alacant "Plan de Espacios Turísticos de la Comunitat Valenciana: (14) La Vall d'Albaida".

PATECO-Oficina de Comerç i Territori, "Estudi de l'impacte econòmic de la indústria tèxtil en les comarques de la Vall d'Albaida, el Comtat i l'Alcoià", 2017.

INE, Cifras de població/Censos de Población desde 1842:
<http://www.ine.es/intercensal/intercensal.do>

INE, Población del Padrón Continuo por unidad poblacional:
http://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736177010&menu=resultados&idp=1254734710990

Expansion/Datosmacro.com - Renta por municipios: <https://www.datosmacro.com/mercado-laboral/renta/espana/municipios>

Expansion/Datosmarco.com - Paro por municipios:
<https://www.datosmacro.com/paro/espana/municipios>

ANNEX 1

Evolució de la població dels municipis de la comarca des de 1900 fins al 2017.

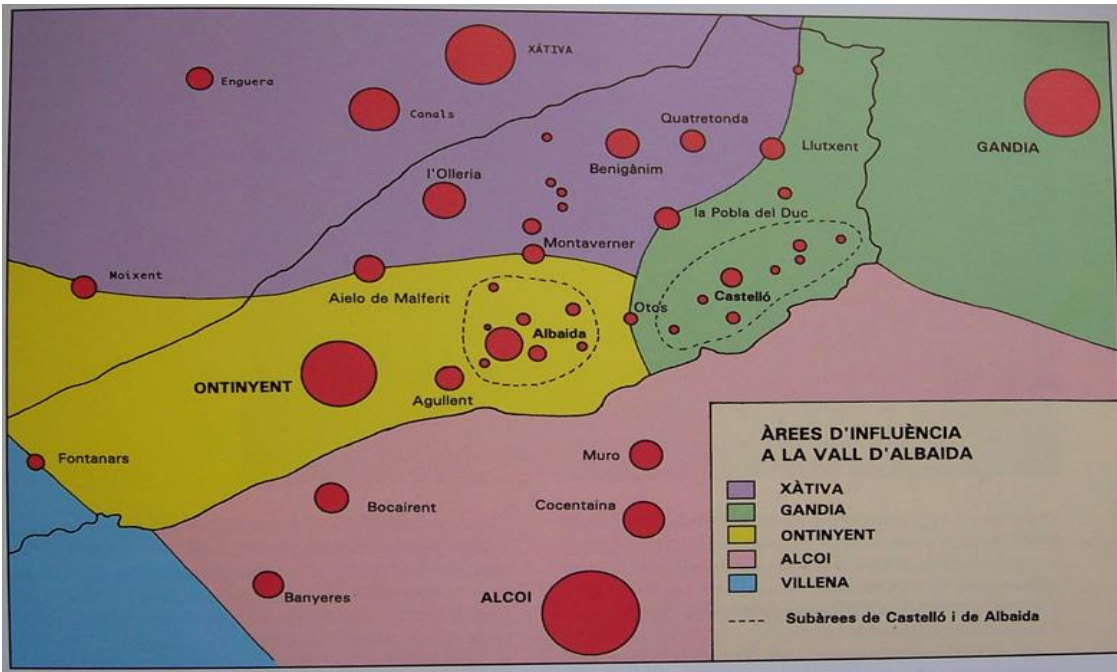
MUNICIPIIS	EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ												
	1900	1910	1920	1930	1940	1950	1960	1970	1981	1991	2001	2011	2017
ONTINYENT	11.441	12.564	12.692	12.407	13.743	14.774	18.904	23.694	28.339	29.888	32.664	37.174	35.342
L'OLLERIA	3.749	3.806	3.659	3.798	4.016	4.236	4.610	5.750	6.432	6.798	7.197	8.400	8.261
ALBAIDA	3.987	4.164	4.401	4.096	4.133	4.012	4.290	5.009	5.573	5.868	5.951	6.153	5.946
BENIGÀNIM	3.537	3.634	3.391	3.785	3.758	3.590	4.021	4.468	5.074	5.326	5.572	6.302	5.850
AIELO DE MALFERIT	2.894	2.942	2.941	2.856	2.664	2.861	3.143	3.160	3.549	3.823	4.155	4.695	4.706
BOCAIRENT	4.067	4.203	3.847	3.573	3.732	3.993	4.602	4.593	5.024	4.661	4.457	4.476	4.271
LA POBLA DEL DUC	1.944	2.093	2.021	2.122	1.986	2.203	2.360	2.546	2.690	2.609	2.533	2.513	2.589
AGULLENT	1.129	1.348	1.405	1.266	1.307	1.436	1.569	1.620	2.016	2.097	2.279	2.464	2.387
LLUTXENT	1.590	1.649	1.883	1.941	1.969	2.104	2.203	2.308	2.351	2.361	2.455	2.508	2.367
CASTELLÓ DE RUGAT	1.498	1.457	1.718	1.722	1.740	1.585	1.729	2.003	2.147	2.045	2.186	2.328	2.278
QUATRETONDA	2.147	2.169	2.204	2.234	2.301	2.360	2.339	2.428	2.549	2.585	2.538	2.453	2.278
MONTAVERNER	979	983	990	1.166	1.211	1.248	1.383	1.578	1.675	1.658	1.724	1.815	1.666
ALFARRASÍ	675	717	709	745	771	777	845	1.107	1.201	1.209	1.228	1.302	1.256
ATZENETA	1.029	1.026	1.023	1.261	1.262	1.223	1.174	1.179	1.364	1.252	1.263	1.224	1.155
FONTANARS DELS A.				1.278	1.307	1.290	1.183	1.127	1.038	948	982	1.009	985
BÈLGIDA	1.052	984	995	914	810	854	786	736	697	679	709	720	690
MONTITXELVO	854	877	859	712	822	804	744	667	715	629	645	667	614
BENICOLET	532	523	602	543	570	583	549	537	480	494	509	625	585
EL PALOMAR	715	701	715	721	637	599	569	550	516	502	511	601	579
GUADASSÈQUIES	377	360	337	340	363	359	346	361	361	404	380	446	459
OTOS	838	801	809	729	623	614	524	549	551	563	524	475	450
SALEM	814	839	809	715	724	696	661	632	506	467	477	452	437
BENISSODA	322	347	308	267	275	281	294	290	283	306	309	413	425
EL RÁFOL DE SALEM	615	669	616	528	561	545	535	537	426	372	369	423	425
BELLÚS	326	357	378	381	365	385	422	419	417	413	405	355	315
TERRATEIG	360	378	427	371	376	386	374	355	248	200	225	308	284
BENIATJAR	583	525	510	447	437	443	354	313	288	257	236	234	219
BENISSUERA	302	225	294	247	250	253	243	238	221	203	193	189	194
BUFALI	302	359	298	269	269	292	313	274	290	214	197	187	163
AIELO DE RUGAT	293	290	311	266	280	266	268	246	222	201	197	185	160
PINET	369	427	458	385	367	343	339	296	265	249	202	176	159
RUGAT	180	215	242	258	303	295	307	269	236	200	183	187	158
CARRICOLA	195	191	165	134	108	120	110	82	87	67	83	99	95
SEMPERE	198	219	199	166	165	146	119	85	55	46	29	43	41
VALL D'ALBAIDA	49.893	52.042	52.216	52.663	54.205	55.956	62.212	70.006	77.886	79.594	83.567	91.601	87.789
% de variació		4,3	0,3	0,9	2,9	3,2	11,2	12,5	11,3	2,2	5,0	9,6	-4,2

Font: INE. Elaboració pròpia

ANNEX 2

Renda bruta dels municipis de més de 1.000 habitants de la comarca en 2015 (en euros) i percentatge d'atur a desembre de 2017.

MUNICIPIIS	Renda bruta (2015)	Taxa d'atur (Desembre 2017)
ONTINYENT	20.448	18,31
L'OLLERIA	19.111	14,58
ALBAIDA	21.176	15,53
BENIGÀNIM	18.085	14,57
AIELO DE MALFERIT	18.562	11,32
BOCAIRENT	19.487	14,44
LA POBLA DEL DUC	15.883	5,45
AGULLENT	19.305	16,19
LLUTXENT	15.099	10,37
CASTELLÓ DE RUGAT	17.500	12,33
QUATRETONDA	16.778	7,62
MONTAVERNER	17.896	16,21
ALFARRASÍ	22.372	11,03
ATZENETA	17.034	14,01
FONTANARS DELS A.	16.122	11,01
BÈLGIDA		9,71
MONTITXELVO		4,31
BENICOLET		12,88
EL PALOMAR		15,58
GUADASSÈQUIES		11,66
OTOS		10,98
SALEM		13,16
BENISSODA		12,31
EL RÁFOL DE SALEM		9,13
BELLÚS		10,2
TERRATEIG		4,15
BENIATJAR		13,5
BENISSUERA		13,96
BUFALI		11,29
AIELO DE RUGAT		13,39
PINET		5,55
RUGAT		5,09
CARRICOLA		2,37
SEMPERE		5,55
MITJANA PROVINCIA VALENCIA	23.006	
MITJANA C. VALENCIANA	21.998	16,8
MITJANA ESPANYA	24.795	16,5

Font: *Geografia de les Comarques Valencianes*. PIQUERAS, 1996

Font: Mancomunitat de Municipis de la Vall d'Albaida